

Nota

Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek

INGELMUNSTER
MEULEBEKESTRAAT
(prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Bert MESTDAGH

Projectcode: 2020A96

Vergunningsnummer:	2020E77
Naam erkende archeoloog:	MONUMENT - VANDEKERCKHOVE (Archeoloog type 1)
Erkeningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Ingelmunster Meulebekestraat
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 72 692m - 181 177m en X: 72 493m – Y: 180 808m
Kadastergegevens:	Ingelmunster, afdeling Ingelmunster, sectie B, percelen 1143C, 1145d, 1156b, 1146E en 1146d
Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1, 2 en 3
Begindatum onderzoek:	08/07/2020
Einddatum onderzoek:	09/07/2020
Relevante termen thesauri:	Proefsleuvenonderzoek, Romeinse periode, ontginningssporen, funerair landschap, brandrestengraf, houtskoolmeiler, late middeleeuwen, Ingelmunster kwekerij
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	4
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.1.1. Inleiding	4
1.1.2. Vraagstelling	6
1.1.2. Randvoorwaarden	6
1.1.3. Onderzoekstechniek	7
1.1.5. Historische situering	8
1.1.6. Archeologisch kader	8
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	9
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie	9
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek	11
1.2.3. Gebruikt materiaal	11
1.2.4. Inbreng specialisten	12
2. ASSESSMENTRAPPORT	13
2.1. STRATIGRAFIE	13
2.2. ASSESSMENT SPOREN	19
2.2.1. Romeinse periode	20
2.2.1.1. brandrestengraven	20
2.2.1.2. Houtskoolmeilers	21
2.2.2. Ongedateerd	25
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	31
2.4. ASSESSMENT STALEN	32
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	32
2.6. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	33
2.6.1. Datering en interpretatie	33
2.6.2. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen	35
2.6.3. Confrontatie met resultaten bureaustudie	35
2.6.4. Synthese	36
2.7. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	37
2.7.1. Aard van de potentiële kennis	37
2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen	37
2.8. KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	39
3. SAMENVATTING	40
4. BIBLIOGRAFIE	41
5. BIJLAGEN	42

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

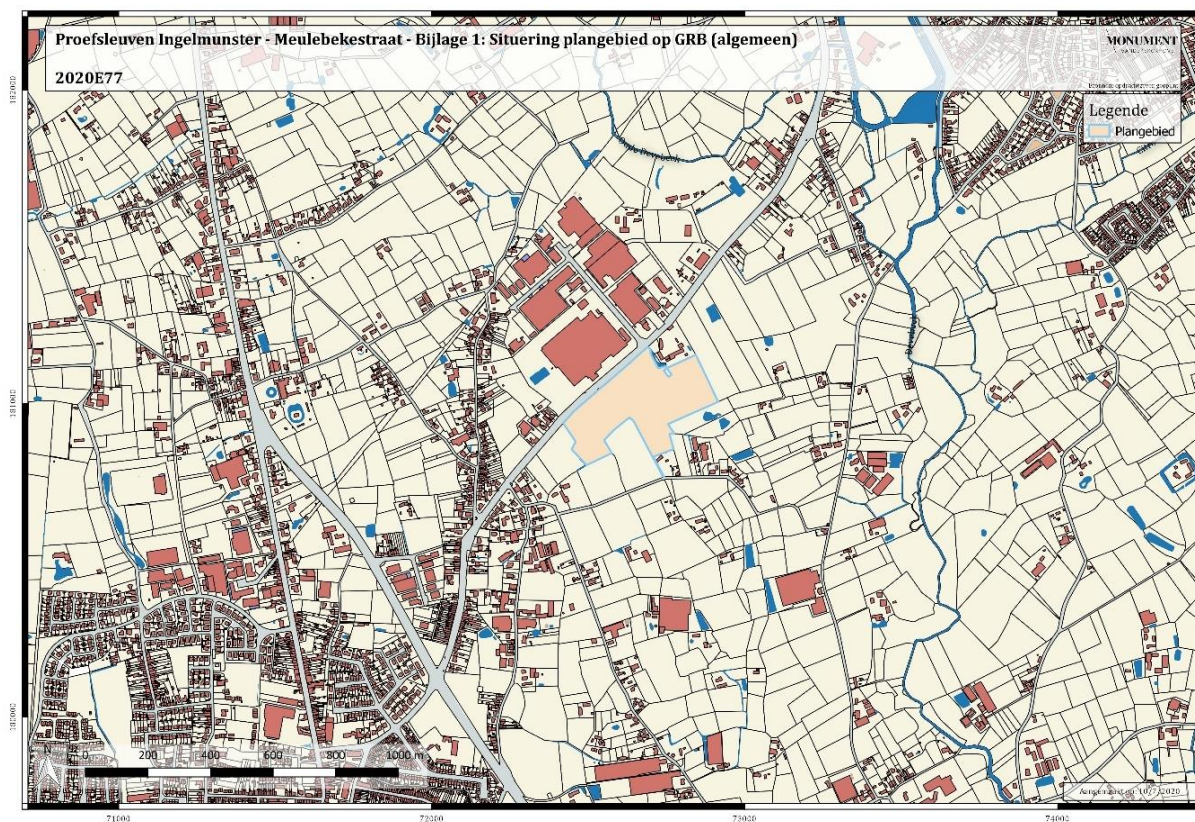
In het kader van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag werd een archeologienota (ID13815)¹ opgesteld, waarbij een archeologische evaluatie is gemaakt van het plangebied. Er wordt nagegaan of er zich een archeologische site op het terrein kan bevinden en of deze door de geplande werken al dan niet bedreigd wordt.

In eerste instantie werd een bureauonderzoek uitgevoerd (vergunningsnummer 2019I240). Voor de uitgebreide resultaten van het bureauonderzoek wordt naar het verslag van resultaten verwezen.² Op basis van dit bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site onvoldoende worden onderbouwd. Daarom werd in het programma van maatregelen³ een archeologisch traject opgesteld, beginnend met een prospectie door middel van proefsleuven. Dit onderzoek beperkte zich tot de zones waar bodemingrepen gepland zijn (17 684m², zie Figuur 1) en is dus kleiner dan de totale grootte van het plangebied (91 349m²).

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13298>

² VERMEERSCH J. 2019a

³ VERMEERSCH J. 2019b



Figuur 1: Het plangebied op het GRB.

1.1.2. Vraagstelling

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op het terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven met een minimum aan manipulerende handelingen. In functie van dit onderzoek zijn in het programma van maatregelen bij de bureaustudie⁴ verschillende onderzoeksvragen opgesteld.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud *in situ*.

1.1.2. Randvoorwaarden

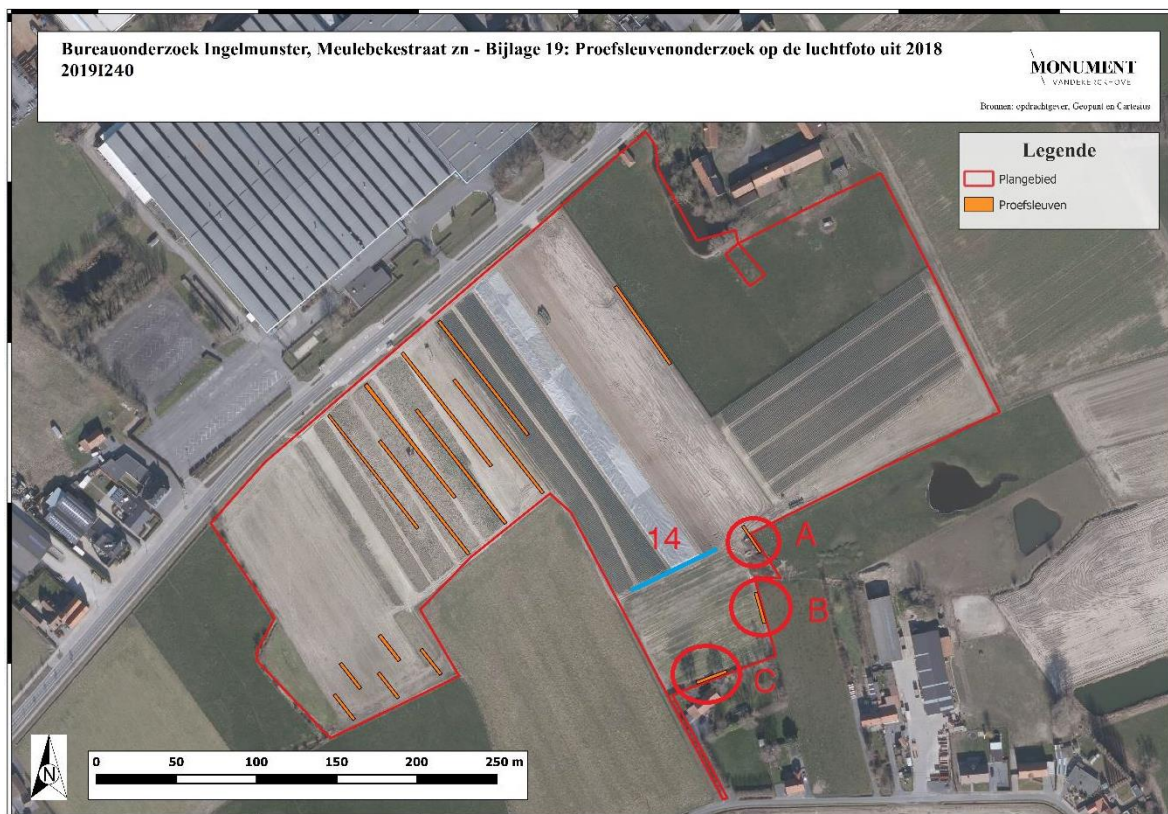
Voor de prospectie door middel van proefsleuven werden geen randvoorwaarden opgelegd. Er werden voorafgaand geen afwijkingen van de Code van Goede Praktijk verwacht.

⁴ VERMEERSCH J. 2019b

1.1.3. Onderzoekstechniek

Om een dekkingpercentage te bereiken van ongeveer 10% waren zestien proefsleuven geadviseerd met een breedte van ongeveer 2m breed en een tussenafstand (Figuur 3). Met bijkomende kijkvensters en/of dwarssleuven kan een dekkingpercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein.

Omdat het traject van de voorziene voetweg tussen de opmaak van de archeologienota en deze nota werd gewijzigd, diende ook de uitvoering van de sleuven wat aangepast te worden (Figuur 2). Voor de gewijzigde plannen met betrekking tot deze voetweg wordt verwezen naar bijlage 14 De lengte van sleuf 14 komt ongeveer overeen met de geplande oppervlakte van sleuven A, B en – C.



Figuur 2: Aanpassingen op het sleuvenplan: A, B en C gecorrigeerd naar sleuf 14.



Figuur 3: Projectie van de proefsleuven op een recente luchtfoto.

1.4. Landschappelijke ligging

Zie hoofdstuk 2.1 in het verslag van resultaten bureaustudie (2019I240).

1.1.5. Historische situering

Zie hoofdstuk 2.2 in het verslag van resultaten bureaustudie (2019I240).

1.1.6. Archeologisch kader

Zie hoofdstuk 2.3 in het verslag van resultaten bureaustudie (2019I240).

1.2. Werkwijze en strategie

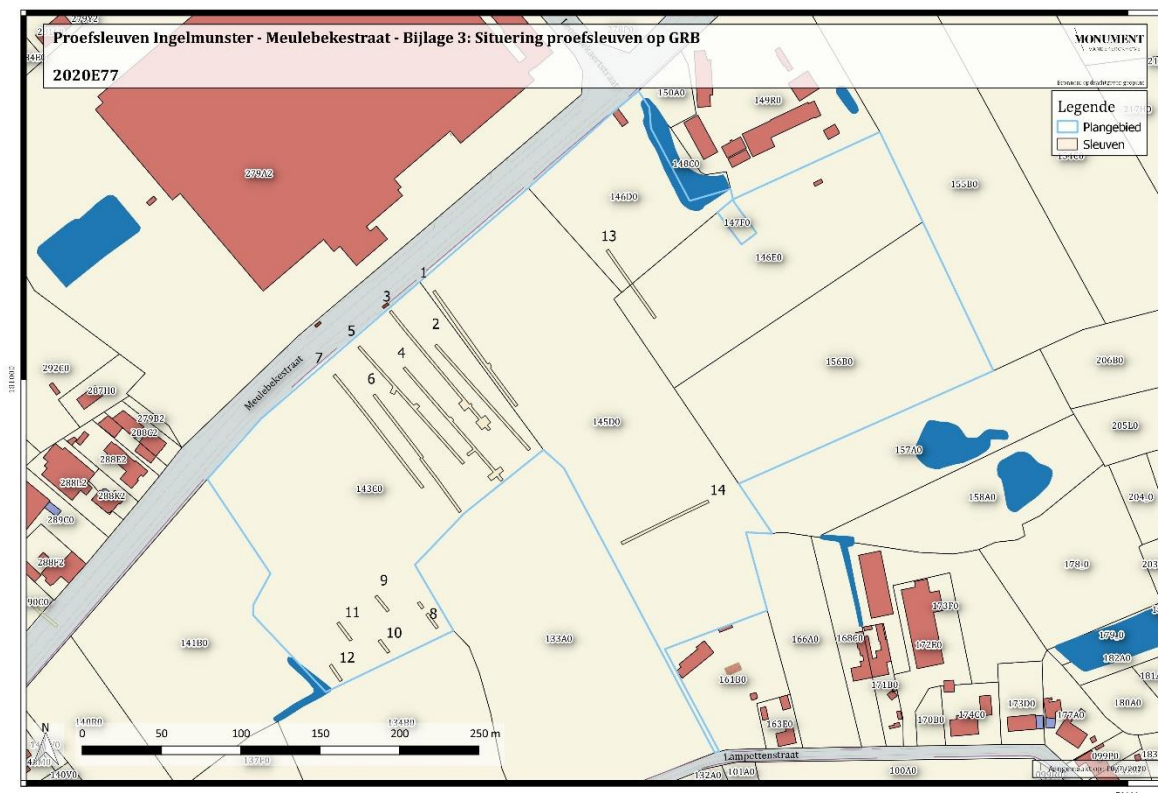
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Binnen de centrale zone van het plangebied zijn zeven parallelle noordwest – zuidoost georiënteerde proefsleuven uitgegraven met een tussenafstand van ca. 12m (zie Figuur 4). Deze kregen opeenvolgende sleufnummers (1 tot 7). Ten zuidwesten (zone bufferbekken) werden vijf kortere parallelle noordwest – zuidoost georiënteerde proefsleuven uitgegraven (sleuven 8 tot 12). Proefsleuven 13 en 14 bevinden zich op het tracé van de om te leiden voetweg en hebben respectievelijk een noordwest – zuidoost oriëntatie en een zuidwest – noordoost oriëntatie. Waar nodig werden enkele kijkvensters uitgegraven.

Via de beschreven methodiek werd in totaal 1669m² verdiept tot op het archeologisch relevante niveau (waaronder 153m² kijkvensters – zie onderstaande tabel). Dit betekent dat zo'n 10% van het terrein archeologisch werd getoetst. Hiermee werd het oppervlaktecriterium niet gehaald. Omdat de proefsleuven echter zijn aangelegd zoals aangegeven in het programma van maatregelen en omdat het plangebied deels een lijntracé omvat, kon desalniettemin een representatief en dekkend beeld van het bodemarchief verkregen worden.

Proefsleuf	Oppervlakte
1	181m ²
2	161m ²
3	175m ²
KV	33m ²
KV	44m ²
4	167m ²
KV	12m ²
KV	35m ²
5	175m ²
KV	16m ²
KV	13m ²
6	164m ²
7	164m ²
8	29m ²
9	22m ²
10	19m ²
11	26m ²
12	23m ²
13	95m ²
14	115m ²
Totaal	1669m²

Tabel 1: Zicht op de opgelegde m²/sleuf.



Figuur 4: Inplantingsplan van de proefsleuven en kijkvensters op het GRB.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Bert Mestdagh. Op woensdag 8 juli werd hij bijgestaan door erkend archeoloog Christof Vanhoutte en op donderdag 9 juli door assistent-archeoloog Werner Wyns. De proefsleuven werden aansluitend terug gedicht.



Figuur 5: Het terrein tijdens het proefsleuvenonderzoek.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het uitgraven van de proefsleuven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. De archeologische sporen werden proper gemaakt en van een uniek spoornummer voorzien. Elk spoor is (voorzien van een schaalat, een noordpijl en een fotobordje) gefotografeerd. Op dit bordje is de projectcode (**INME20** en **2020E77**), het sleufnummer (**SL1** tot **4**) en het spoornummer weergegeven. Vervolgens werden de

verschillende sporen ingemeten met een GPS-toestel. Ook de sleufwanden, verstoringen en hoogtes werden door middel van dit toestel geregistreerd. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw, werden verspreid over het terrein tien wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden gemaakt met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8.

1.2.4. Inbreng specialisten

De resultaten van het onderzoek zijn voorgelegd aan Willem Hantson (Intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst RADAR).

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Stratigrafie

Ingelmunster bevindt zich in het centrum van West-Vlaanderen en maakt deel uit van de Vlaamse Zandstreek. De gemeente situeert zich tussen de steden Roeselare (in het westen), Tielt (in het noordoosten) en Kortrijk (in het zuiden). In het noordoosten grenst Ingelmunster aan de gemeente Meulebeke, in het zuidoosten aan de stad Harelbeke en de gemeente Oostrozebeke, in het zuiden aan de gemeente Lendelede en in het westen aan de stad Izegem. Ca. 2,5km ten zuidoosten van het plangebied stroomt de Mandel en ca. 1km oostwaarts stroomt de Devebeek.

Het bodemgebruik is gekarteerd als akkerland en een kleine zone in het noordoosten is ingekleurd als weiland. De tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Aalbeke, die behoort tot de Formatie van Kortrijk en bevindt zich op ca. 3m tot 5m onder het maaiveld. De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) (code ELPw) en/of hellingsafzettingen (colluvium) van het Quartair (code HQ).⁵

Bodemkundig zijn volgende bodemtypes aanwezig binnen het plangebied (Figuur 6):⁶

Pcc(h): Matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

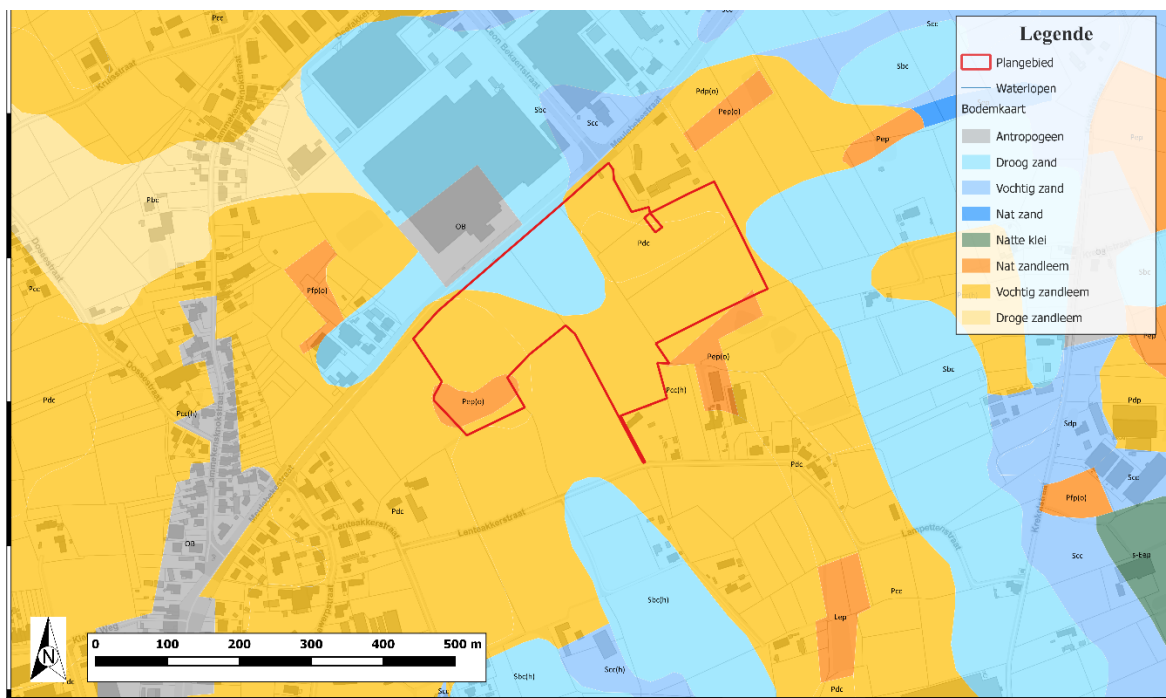
Pep(o): Natte licht zandleembodem zonder profiel.

Pdc: Matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

Sbc: Droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

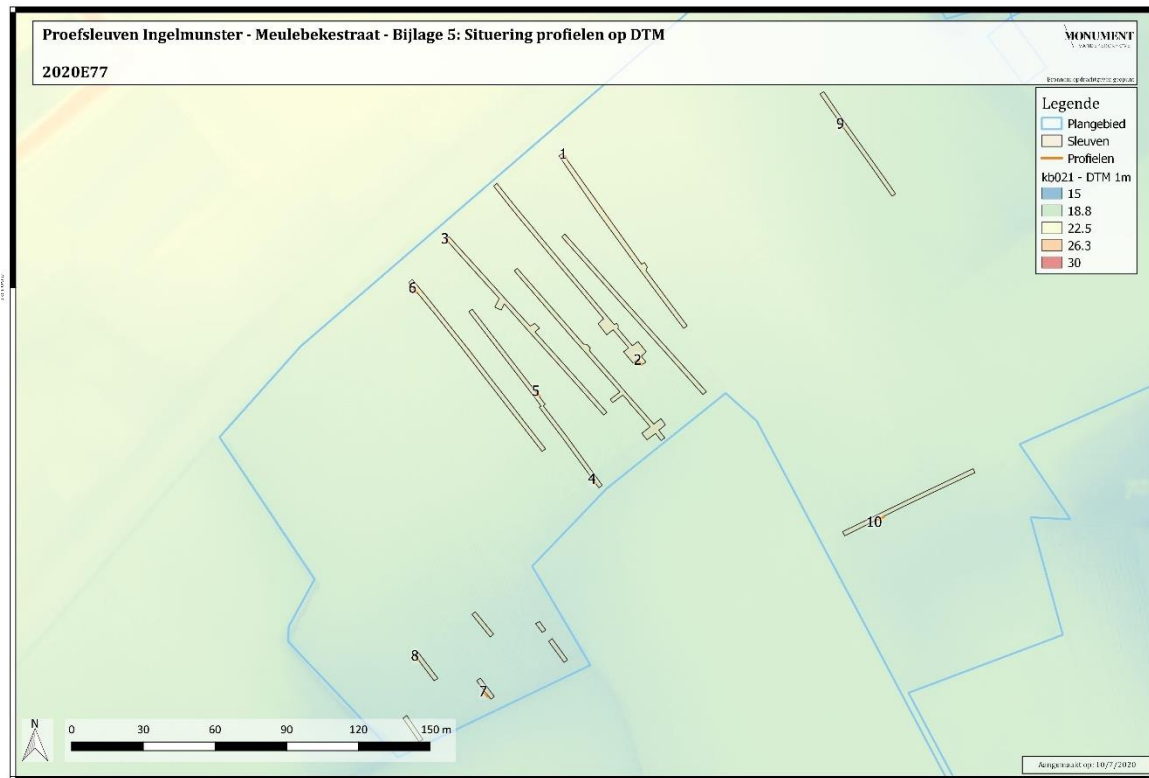
⁵ VERMEERSCH J. 2019a: p. 15-17

⁶ VERMEERSCH J. 2019a: p. 17-18



Figuur 6: Bodemkaart zoals weergegeven in de archeologienota (VERMEERSCH 2019: p. 18).

Om de bodemopbouw van het plangebied te leren kennen zijn verspreid over het plangebied tien bodemprofielen opgekuist en geregistreerd (Figuur 7). Hieronder worden enkele representatieve profielen besproken.



Figuur 7: Proefsleuvenplan met profielen weergegeven op het DTM Vlaanderen.

- **Profiel 7 (Figuur 8)**

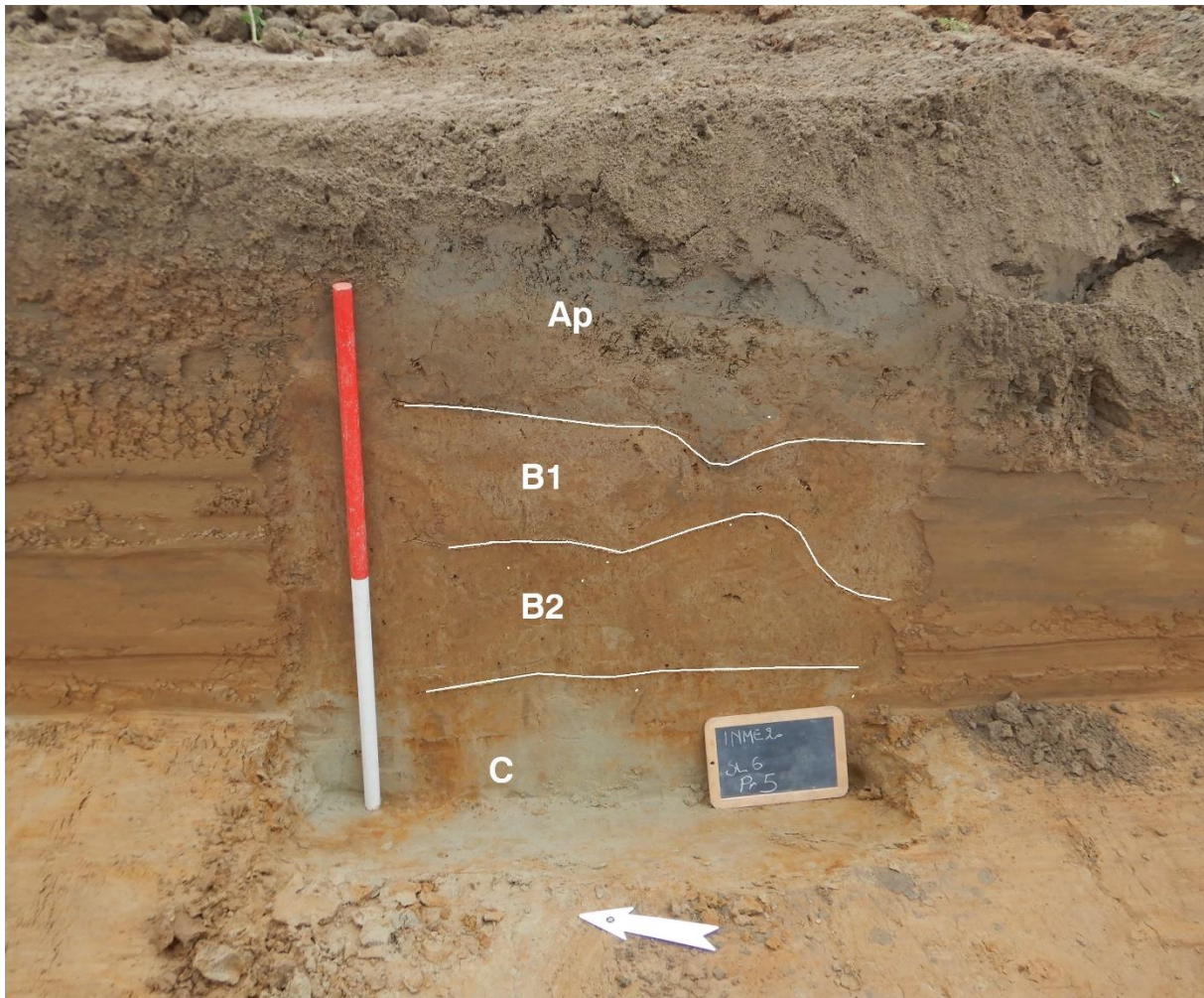
Profiel 7 werd geregistreerd ter hoogte van sleuf 10 (zuidwesten). Dit bestaat van boven naar onder in een dikke A-horizont (tot -40cm), een B-horizont (tot -55cm) en een C-horizont. De ondergrond bestaat er uit een zandige zandleemgrond. De toplaag is humeus met een donkerbruine kleur. De B-horizont is lichtbruin. De C-horizont heeft een bleke geelbruine kleur en bevat plaatselijk witte vlekjes.



Figuur 8: Profiel 7.

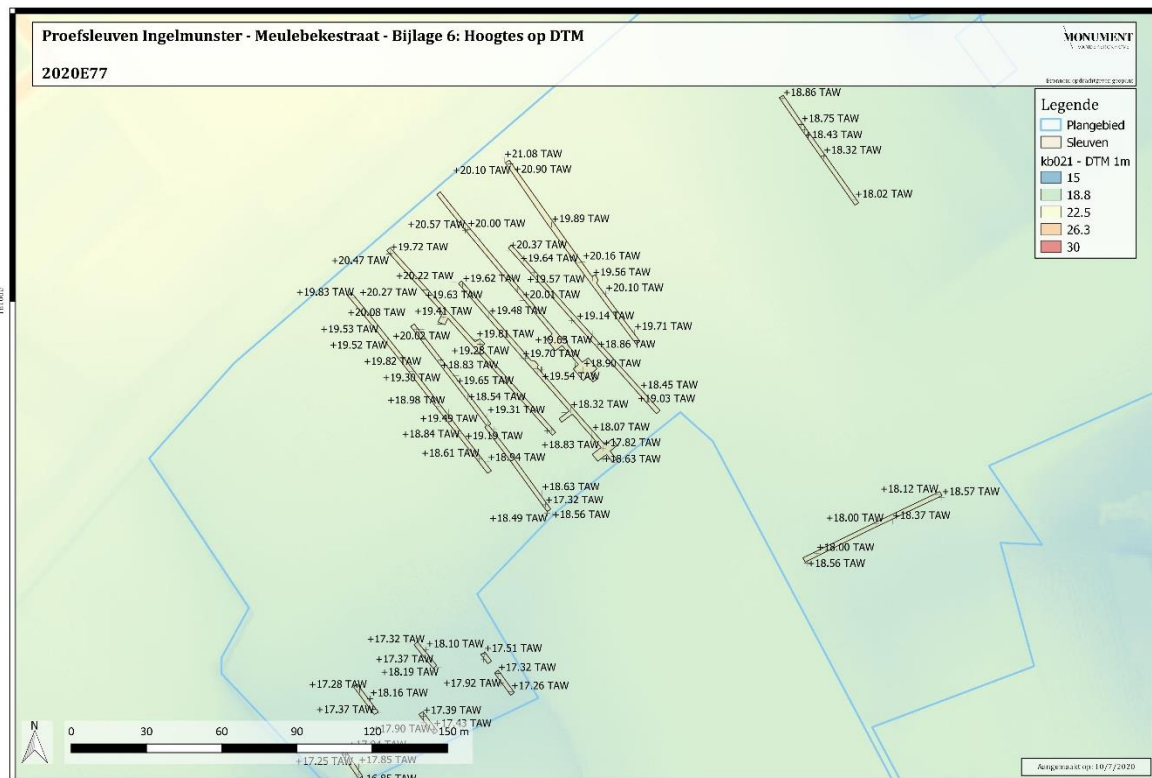
- **Profiel 5 (Figuur 9 - referentieprofiel)**

Profiel 5 werd geregistreerd in het zuiden van proefsleuf 6. De toplaag is een Ap-horizont (tot -50cm), daaronder is een B1- (tot -70cm) en B2-horizont (tot -100cm) herkend bovenop de C-horizont. De A-horizont is een humeuze ploeglaag (donkerbruin). De B1 horizont vormt een uitlogings- of uitspoelingslaag van de A-horizont. De B2-horizont bestaat uit colluviummateriaal of hellingsafzettingen. Deze afzettingen zijn niet onlogisch gezien de locatie van dit profiel onderaan de helling. Het colluvium is afkomstig van hoger op de helling. Dit colluvium bestaat (net als de overige lagen) uit zandige zandleem en heeft een geoxideerde bruinige kleur. De C-horizont is zandig en plaatselijk gereduceerd (blauwgrijze kleur) en wordt doorlopen door geoxideerde zones.



Figuur 9: Profiel 5.

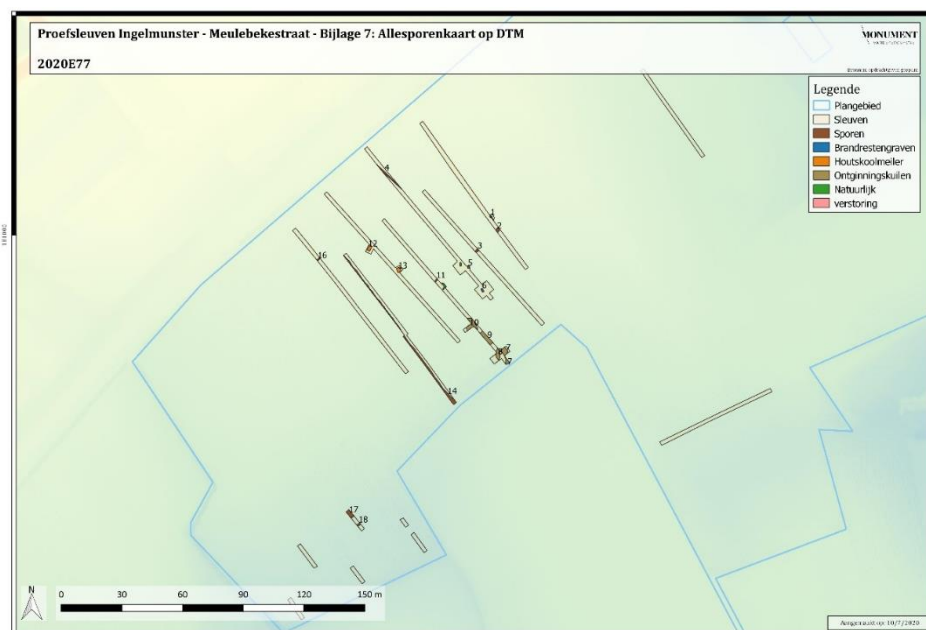
Het plangebied bevindt zich op een zuidelijke helling binnen een licht glooiend landschap (Figuur 10). Ter hoogte van de Meulebekestraat (noorden) bevindt het hoogste punt zich op +21,08m TAW (sleuf 11). Van daaruit zakt het landschap in zuidelijke richting tot +17,85m TAW (ter hoogte van sleuf 12). Het archeologische vlak kent een gelijkaardig niveauverschil van +20,10m TAW (sleuf 1) naar +16,85m TAW (sleuf 12).



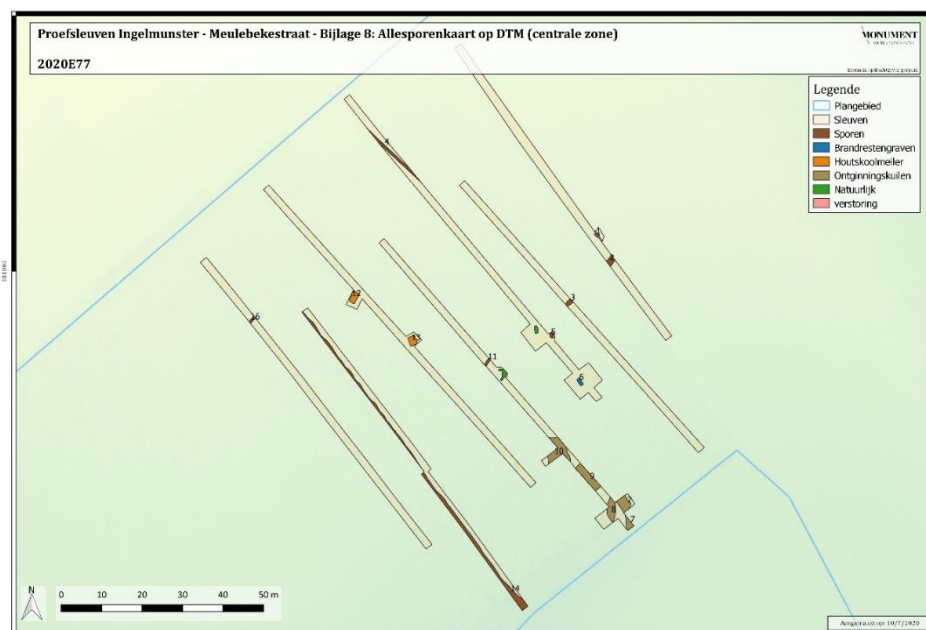
Figuur 10: Proefsleuvenplan met vastgestelde hoogtes weergegeven op het DTM Vlaanderen.

2.2. Assessment sporen

Tijdens het vooronderzoek door middel van proefsleuven zijn in totaal zeventien sporen herkend (Figuur 11 en Figuur 12). De verschillende sporen kunnen worden opgedeeld in brandrestengraven, houtskoolmeilers, kuilen/ontginningskuilen, greppels en grachten. In het westen van het plangebied bevinden zich enkele grachten/greppels. In het noordoosten zijn meerdere (paal)kuilen geregistreerd.



Figuur 11: Allesporenkaart.



Figuur 12: Detail van de sporen binnen de centrale zone.

2.2.1. Romeinse periode

2.2.1.1. brandrestengraven

In het centrale deel van het plangebied zijn twee vermoedelijke brandrestengraven geregistreerd. Een eerste (S1; Figuur 13) werd centraal in sleuf 1 aangetroffen. Om het volledig vrij te leggen is een kleine uitbreiding uitgegraven. Deze context heeft een ovale vorm met een lengte van 1,3m. De vulling is houtskoolrijk. Gecremeerd bot werd niet waargenomen in de vulling. Het spoor wordt doorsneden door een recente drainage.

Brandrestengraf S6 (Figuur 14) is gevonden in sleuf 3. Het spoor heeft een rechthoekige vorm met afmetingen van 1,9m op 0,8m. In de zuidwestelijke hoek is een zwarte houtskool lens zichtbaar. De centrale vulling heeft een lichtgrijze kleur. Gecremeerd bot is niet herkend binnen de context. Rond het graf werd een kijkvenster uitgegraven om na te gaan of zich meer grafcontexten in de onmiddellijke omgeving bevonden. Dit bleek niet het geval.



Figuur 13: Brandrestengraf S1.



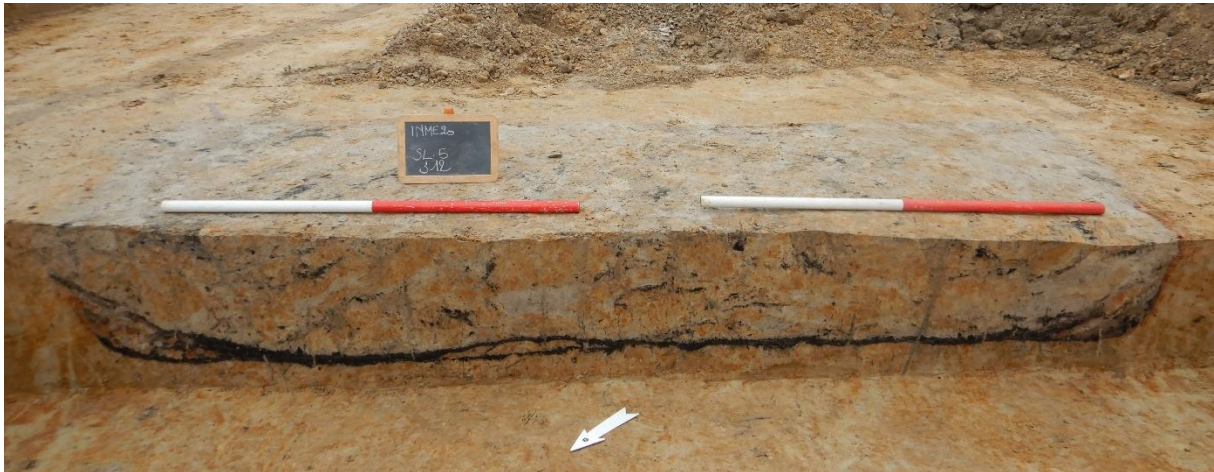
Figuur 14: Brandrestengraf S6.

2.2.1.2. Houtskoolmeilers

In proefsleuf 5 werden twee houtskoolmeilers herkend. Om deze volledig vrij te leggen werd telkens een kijkvenster aangelegd. Houtskoolmeiler S12 (Figuur 15 en Figuur 16) heeft een rechthoekig grondplan met afmetingen van 2,8m op 1,5m. Een coupe toont een vlakke bodem op een diepte van -32cm onder het archeologische vlak. Deze bodem bestaat uit een dunne houtskoolband. Ter hoogte van beide (steile) zijkanten zijn brandsporen in situ zichtbaar (oranje kleur). De binnenste vulling bestaat hoofdzakelijk uit versmeten moederbodem (C-horizont) met daartussen wat houtskool.



Figuur 15: Houtskoolmeiler S12 op het archeologische vlak.



Figuur 16: Coupe op houtschoolmeiler S12.

Houtschoolmeiler

S13

(

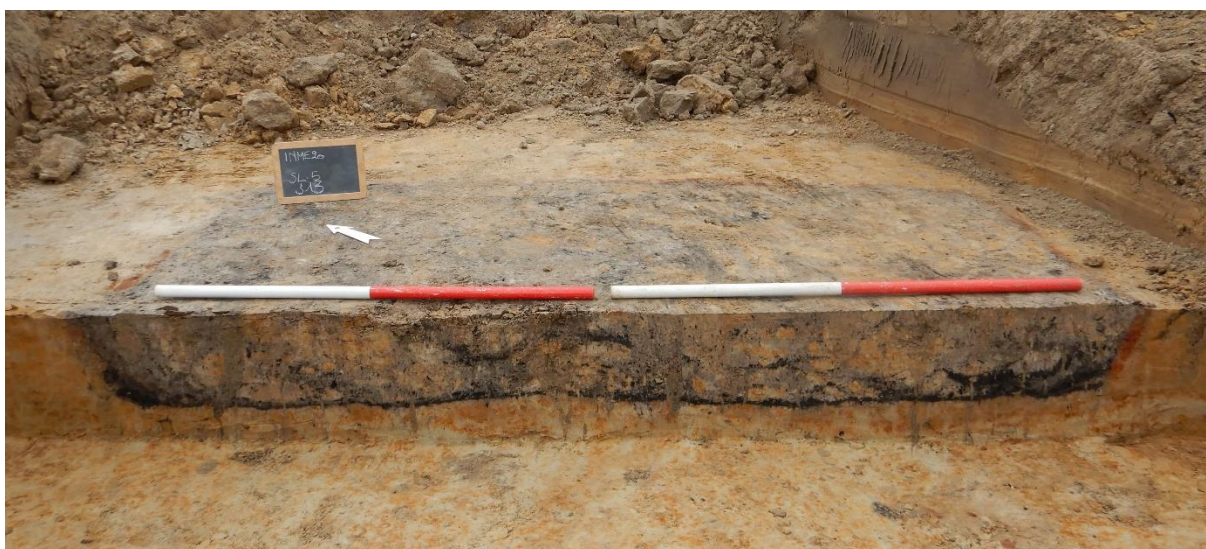


Figuur 17Figuur 18) heeft een rechthoekig grondplan met een lengte van 2,2m en een breedte van 1,8m. de Diepte bedraagt -24cm onder het archeologisch vlak. De context heeft een vlakke bodem en steile wanden. Op de bodem is een houtskoollens aanwezig de bovenste vulling bestaat uit versmeten grond A-, B- en C-horizont) met

vrij veel houtskool. Op de zijkanten zijn sporen van verbranding in situ bewaard (Figuur 19).



Figuur 17: Houtskoolmeiler S13 op het archeologische vlak



Figuur 18: Coupe op houtskoolmeiler S13.



Figuur 19: Sporen van *in situ* verbranding.

2.2.2. Ongedateerd

In de buurt van brandrestengraf S6 werd een kuil gevonden (S5; Figuur 20). Deze heeft een ovale vorm. De vulling heeft een bruingrijze kleur met daarin houtskoolspikkels. Mogelijk is een kern zichtbaar. Dit kan een aanwijzing zijn dat het om een paalkuil gaat.



Figuur 20: Kuil S5 op het archeologische vlak.

In het zuiden van proefsleuf 4 zijn vier grote sporen aangetroffen die waarschijnlijk geïnterpreteerd kunnen worden als ontginningskuilen (contexten S7 tot S10; Figuur 21, Figuur 22 en Figuur 23). Ze werden afgedekt door een laag colluvium. Deze hebben verschillende vormen (onder meer ovaal en afgerond rechthoekig). De afmetingen van de verschillende kuilen variëren van 2m tot 8m en werden uitgegraven in licht lemige zandleem. De vulling varieert van lichtgrijs (sporen S7, S8 en S9) tot licht bruingrijs (S10). Op het archeologische vlak konden ze duidelijk afgelijnd worden (Figuur 24). Ter controle werd een coupe uitgegraven op context S7. Dit bracht een ondiep spoor aan het licht met een zwakke komvormige uitgraving en een licht humeuze vulling die waarschijnlijk het gevolg is van een trage opvulling.



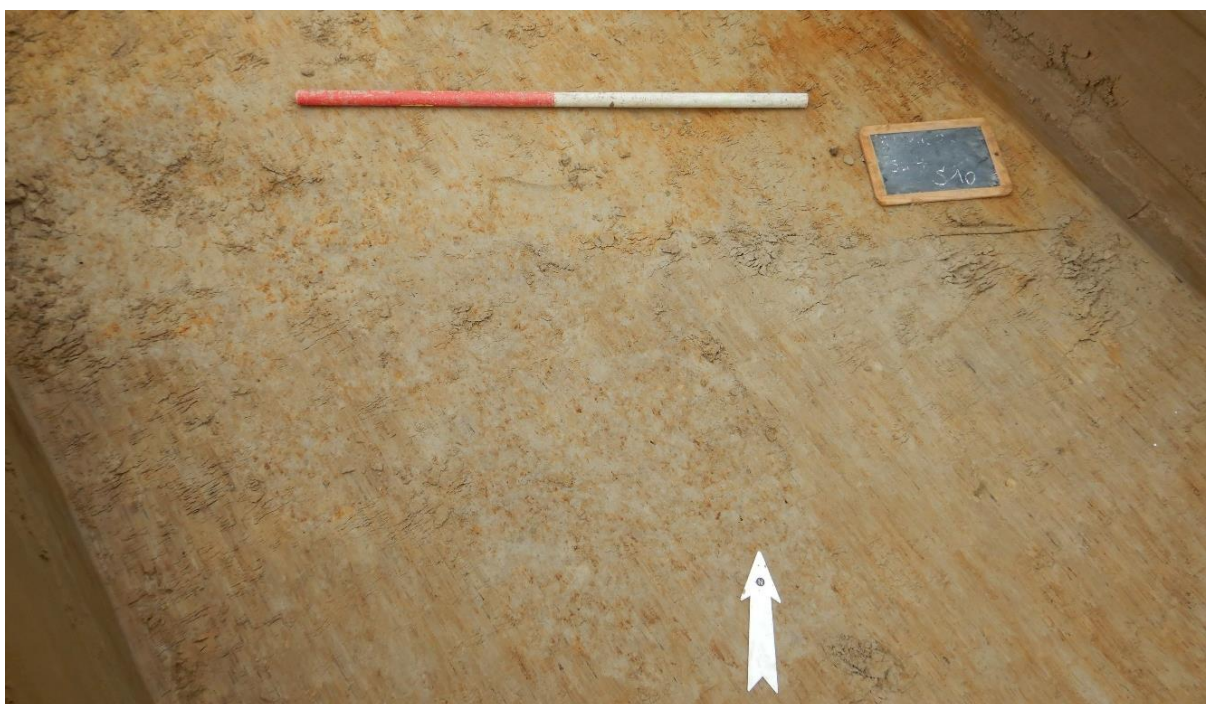
Figuur 21: Ontginningskuilen in het zuiden van proefsleuf 4.



Figuur 22: Ontginningskuilen S7 en S8.



Figuur 23: Ontginningskuil S10.



Figuur 24: Detail van de grens van Spoor S10 en de moederbodem.



Figuur 25: Coupe op ontginningskuil S7.

Verspreid over het terrein zijn ook enkele greppels aangetroffen. De meeste waren erg vaag en hadden een witgrijze kleur. Op één greppel na hebben ze een noordoost – zuidwest oriëntatie en liggen dus parallel met de Meulebekestraat. Eén greppel bevindt zich haaks op dit verloop (S4, noordwest – zuidoost oriëntatie; Figuur 26). In sleuf 1 en 2 kon een greppel over twee sleuven gevolgd worden (S2-S3). Elders gaat het steeds om een langwerpig spoor dat slechts in één sleuf werd aangetroffen (S11, S16 en S18).



Figuur 26: Greppel S4 tijdens het aanleggen.

Tijdens de opgraving werd tot slot één gracht geregistreerd (S14; Figuur 27). Deze heeft een noordwest – zuidoost oriëntatie en markeert over de volledige lengte de zuidwestelijke rand van sleuf 6. De vulling heeft een bruingrijze kleur en is licht organisch.



Figuur 27: Het zuidelijke deel van gracht S14.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden ook enkele natuurlijke sporen herkend. Deze zijn wel ingemeten, maar kregen geen spoornummer. Een voorbeeld is een windval die werd bloot gelegd in sleuf 4 (Figuur 28).



Figuur 28: Windval in sleuf 4.

2.3. Assessment vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden een beperkte hoeveelheid vondsten aangetroffen. In greppel S4 werd een silexartefact (INR3; Figuur 29) aangetroffen. Het is een cortexafslag met een reeks retouches op het mediale deel van de linker boord. Deze werden aangebracht vanaf de ventrale zijde. Het artefact is verweerd en bevindt zich dus niet in zijn primaire context. Uit gracht S14 werd een gedraaide witbakkende scherf (INR4; Figuur 29) ingezameld. Op beide wanden is een groene glazuur aangebracht. Het gaat waarschijnlijk om een wandscherf van een bloempot waarin een opening was gemaakt.



Figuur 29: De ventrale zijde van een silexartefact uit greppel S4 (links) en een gedraaide witbakkende scherf uit gracht S14.

2.4. Assessment stalen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee stalen ingezameld. Uit de houtskoollens van beide houtskoolmeilers werd een bulkstaal gehaald. Deze monsters kunnen aangewend worden voor verschillende doeleinden, waaronder houtdeterminatie en datering.

Spoor	Context	Monster
12	Houtskoolmeiler	Bulk
13	Houtskoolmeiler	Bulk

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.6. Assessment onderzochte gebied

2.6.1. Datering en interpretatie

De prospectie door middel van proefsleuven leverde zeventien archeologische sporen op. Deze kunnen worden opgedeeld in brandrestengraven, houtskoolmeilers, kuilen/ontginningskuilen, greppels en grachten. Het overgrote deel van deze sporen bevindt zich in de centrale zone van het plangebied.

De oudste aanwijzing van menselijke aanwezigheid vormt het silexartefact. Dit kan niet nader gedateerd worden dan de prehistorie. In deze periode leefde de mens als jager-verzamelaars en woonden (meestal seizoenaal) in de tijdelijke kampementen. De aanwezigheid van één silexartefact laat niet toe deze menselijke aanwezigheid beter te duiden.

Het merendeel van de sporen kan met enige voorzichtigheid in de late ijzertijd - Romeinse periode worden gedateerd. In het oosten van de centrale zone werden twee Romeinse brandrestengraven (S1 en S6) aangetroffen. Dergelijke graven kunnen deel uitmaken van uitgebreide grafvelden (voorbeeld: Wielsbeke Lobeekstraat)⁷, maar komen ook geïsoleerd in het landschap voor (voorbeeld: Ingelmunster Bollewerpstraat)⁸. Op basis van densiteit lijkt het om een klein **Romeins grafveld** te gaan.

Tijdens deze periode werd het terrein ook gebruikt als **ontginningslandschap**. Waarschijnlijk werden in eerste instantie de bossen gekapt. Dit gebeurde (onder meer) in functie van houtskoolproductie. De aanwijzingen hiervoor bestaan uit twee houtskoolmeilers (S12 en S13). Ondanks het ontbreken van vondsmateriaal, suggereert hun rechthoekige vorm een late ijzertijd - Romeinse datering. Dergelijke kuilen werden gevuld met hout en vervolgens (door middel van afdekking) in een zuurstofarme omgeving in brand gestoken. Het eindproduct hiervan was houtskool. In de regio zijn tijdens diverse archeologische onderzoeken houtskoolmeilers aangetroffen uit de late ijzertijd – Romeinse periode en de middeleeuwen. Na het ontbossen van de omgeving werd het terrein plaatselijk waarschijnlijk gebruikt voor het ontginnen van zandleem. De sporen hiervan zijn aangetroffen in het zuiden van sleuf 4 (S7-S10). Het gaat om grote, maar ondiepe kuilen. Heel sporadisch worden op archeologische vindplaatsen ontginningskuilen aangetroffen. Ze komen voor binnen

⁷ VANHOUTTE C, MESTDAGH B. & SCHELTJENS S. 2020 (in voorbereiding)

⁸ MESTDAGH (in voorbereiding)

en buiten bewoningszones. Ook de ontginning varieert van zand tot klei en de activiteit is eveneens gekend van de metaaltijden tot in het recente verleden. De kuilen langs de Meulebekestraat raakten afgedekt door colluvium. Dit is een aanwijzing dat de helling ten noorden van ontginningskuilen enige tijd braak bleef liggen en onderhevig was aan erosie. Dit kan er op wijzen dat hoger op de helling, na het ontginnen, akkers werden ingericht. Romeinse zandleemontginning is onder meer gekend uit Oostvleteren.⁹

Ook enkele vage greppels en een kuil zijn mogelijk te dateren in de Romeinse periode. Vondstmateriaal om dit te onderbouwen ontbreekt echter.

Een gracht (S14, sleuf 6) kan gedateerd worden in de nieuwe/nieuwste tijd. Een projectie ervan op de Ferrariskaart (1778) bewijst bovendien het bestaan van een perceelsgracht op deze plaats (Figuur 30).



Figuur 30: Projectie van de proefsleuven op de Ferrariskaart.

⁹ MESTDAGH 2019

2.6.2. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

De archeologische sporen bevinden zich hoofdzakelijk in de centrale zone van het plangebied. In het oosten zijn een tweetal Romeinse brandrestengraven geregistreerd die onderdeel kunnen zijn van een klein grafveld. Ten zuiden en ten westen ervan zijn ontginningssporen gevonden. Het gaat respectievelijk om zandleemontginningskuilen en houtskoolmeilers. Waarschijnlijk kunnen ook deze sporen gedateerd worden in de Romeinse periode. Ook enkele greppels en een kuil zijn mogelijk gelijktijdig.

Een perceelsgracht uit de nieuwe/nieuwste tijd vormt een aanwijzing dat minstens vanaf deze periode het terrein (opnieuw) in het cultuurlandschap komt te liggen.

2.6.3. Confrontatie met resultaten bureaustudie

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie (zie bekrachtigde archeologienota 2019I240) kon de aanwezigheid van een archeologische site niet worden uitgesloten, maar concrete archeologische verwachtingen waren enkel op basis van een bureaustudie niet naar voor te schuiven.

2.6.4. Synthese

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning te Ingelmunster Meulebekstraat werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuven uitgevoerd. Het terrein bevindt zich in een licht glooiend landschap en situeert zich op de zuidwaarts zwak dalende helling. Het maaiveld bevindt zich op een hoogte van +21,08m TAW tot +17,85m TAW. Het archeologische niveau bevindt zich op ca. +20,10m TAW tot +16,85m TAW. De ondergrond bestaat er uit een lichte zandleembodem.

Het proefsleuvenonderzoek bracht binnen het plangebied een archeologische site aan het licht. De sporen behoren tot een funerair en ontginningslandschap uit de late ijzertijd – Romeinse periode. De precieze aard, omvang, indeling en fasering van de archeologische site is voorlopig onduidelijk. Daarom wordt een vlakdekkende opgraving geadviseerd binnen een deel van de zone die door proefsleuven is onderzocht (4274m²). Ook de bulkstalen uit de houtskoolmeilers zullen worden geanalyseerd.

2.7. Potentieel op kennisvermeerdering

2.7.1. Aard van de potentiële kennis

De aanwezige archeologische resten duiden op menselijke activiteit binnen het plangebied. Het gaat hierbij om enerzijds sporen van ontginning (houtschoolmeilers, ontginningskuilen) en anderzijds het gebruik van het terrein als begraafplaats. Deze aangetroffen resten kunnen verdere kennis opleveren inzake ontginning- en of inrichting van het landschap tijdens de late ijzertijd – Romeinse periode. De chronologie tussen deze ontginningen en de crematiegraven kan meer informatie verschaffen over de evolutie van het landschap en de menselijke activiteiten in de regio.

De ingezamelde bulkstalen uit de houtschoolmeilers kunnen informatie aanrijken met betrekking tot het gerooide en verwerkte bos en de houtsoorten die hierin voorkwamen. Een datering van deze sporen werpt een licht op de ontginningsdynamiek van het landschap. Om bovengenoemde redenen wordt er binnen de advieszone een vlakdekkende opgraving geadviseerd.

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen bij de bureaustudie werden verschillende onderzoeksvragen geformuleerd.¹⁰ Hieronder worden deze hernomen van een antwoord voorzien.

- **Zijn er archeologische sporen aanwezig?**

Tijdens de archeologische prospectie door middel van proefsleuven werden zeventien archeologische sporen herkend.

- **Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?**

De archeologische sporen zijn over het algemeen goed bewaard. Enkel een brandrestengraf werd doorsneden door een recente drainage. Op de hoogste delen van het plangebied moet rekening worden gehouden met erosie.

¹⁰ VERMEERSCH J. 2019b

- **Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?**

Structuren werden niet herkend tijdens de prospectie door middel van proefsleuven.

- **Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?**

Het overgrote deel van de sporen dateert waarschijnlijk uit de Romeinse periode. Dit is echter uitsluitend gebaseerd op typologische kenmerken van de sporen en wordt niet ondersteund door vondstmateriaal.

- **Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?**

Er zijn geen concrete aanwijzingen gevonden van artisanale activiteiten. Wel zijn ontginningsporen gevonden die het gebruik van zandleem en houtskool als grondstof onderbouwen. Het verdere gebruik van deze grondstoffen is echter onbekend.

- **Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?**

De brandrestengraven vormen een spoorcategorie die geen specifieke plaats in het landschap heeft. Ze kennen met andere woorden een erg gevarieerde positie in het veld.

De ontginningskuilen situeren zich uitsluitend binnen de gewenste bodemtypes (in dit geval lichte zandleem) die werd aangetroffen aan de voet van de helling. De houtskoolmeilers zijn gelinkt aan het ontbossen van de regio tijdens de Romeinse tijd. Bijgevolg vormen deze sporen een aanwijzing voor een veranderende vegetatie.

- **Is er een archeologische site aanwezig binnen het plangebied?**

Er is een archeologische site aanwezig binnen het plangebied.

- **Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?**

Binnen de centrale zone van het terrein is een advieszone van ca. 4274m² geselecteerd voor een vlakdekkende opgraving. Pas na het afronden van deze

werkzaamheden kunnen de geplande werken zonder restricties worden uitgevoerd.

2.8. Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek binnen het plangebied wordt aanbevolen omdat de aanwezigheid van een archeologische site kon aangetoond worden. Archeologisch waardevolle sporen zouden anders vernietigd worden door de geplande werken. Dit uitgebreider onderzoek binnen de advieszone kan leiden tot kennisvermeerdering over de ontginning van het landschap en de ontwikkeling van een funeraire context binnen hetzelfde landschap. Bovendien kan het onderzoek de regionale context helpen illustreren. Daarom wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving geadviseerd met een oppervlakte van ca. 4274m². De houtskoolmeilers uit het vooronderzoek behoren niet tot deze op te graven zone, maar de beschikbare bulkstalen dienen hierbij wel worden geanalyseerd.

3. SAMENVATTING

In het kader van de stedenbouwkundige vergunning te Ingelmunster Meulebekestraat werd na een uitgebreide bureaustudie (2019I240) een vooronderzoek door middel van proefsleuven (2020E77) uitgevoerd.

Dit onderzoek beperkte zich tot de zones waar bodemingrepen gepland (17 684m²) zijn en is dus kleiner dan de totale grootte van het plangebied (91 349m²). Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn veertien sleuven en bijkomende kijkvensters uitgegraven. Zo is in totaal 1669m² geprospecteerd tot op het archeologisch relevante niveau. Hierin werden tien bodemprofielen geregistreerd om de bodemopbouw te begrijpen. Dit toonde op de locaties met een intacte bodemopbouw een opeenvolging van een A-, B- en C-horizont. Binnen de laagste delen van het landschap kon echter een colluviaal pakket worden vastgesteld met een A-, B1-, B2-, C-opbouw.

Verspreid over het onderzochte terrein zijn zeventien sporen herkend. Het gaat om brandrestengraven, houtskoolmeilers, kuilen/ontginningskuilen, greppels en grachten. Deze sporen illustreren de ontginning van het landschap en de ontwikkeling van een funeraire context binnen het plangebied tijdens de late ijzertijd – Romeinse periode.

Concluderend wordt er een verder onderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een vlakdekkende opgraving geadviseerd op het terrein dat door middel van proefsleuven is onderzocht. De totale oppervlakte hiervan bedraagt 4274m². De richtlijnen voor een vlakdekkende opgraving kunnen geraadpleegd worden in het programma van maatregelen. Ook de verdere analyse van de reeds bemonsterde houtskoolmeilers kan hierin worden gevolgd.

4. BIBLIOGRAFIE

- MESTDAGH B. (in voorbereiding). Archeologische opgraving Ingelmunster Bollewerpstraat (prov. West-Vlaanderen). Eindverslag, Archeologienota's Monument Vandekerckhove, Ingelmunster (2020A125).
- MESTDAGH B. 2019. Archeologische opgraving Oostvleteren Woestenstraat (prov. West-Vlaanderen). Rapporten Monument Vandekerckhove 2019/20, Ingelmunster.
- VANHOUTTE C, MESTDAGH B. & SCHELTJENS S. 2020 (in voorbereiding). Archeologische opgraving Wielsbeke Lobeekstraat (prov. West-Vlaanderen). Rapporten Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.
- VERMEERSCH J. 2019a. Archeologienota Ingelmunster Meulebekerstraat zn (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten. Bureauonderzoek, Archeologienota's Monument Vandekerckhove, Ingelmunster (2019I240).
- VERMEERSCH J. 2019a. Archeologienota Ingelmunster Meulebekerstraat zn (prov. West-Vlaanderen). Programma van Maatregelen. Bureauonderzoek, Archeologienota's Monument Vandekerckhove, Ingelmunster (2019I240).
- Bekrachtigde archeologienota – terug te vinden via link:
<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13298>

5. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Situering plangebied op GRB (algemeen)
- Bijlage 2: Situering plangebied op GRB (detail)
- Bijlage 3: Inplanting proefsleuven op GRB
- Bijlage 4: Inplanting proefsleuven op luchtfoto
- Bijlage 5: Profielen op DTM
- Bijlage 6: Hoogtes op DTM
- Bijlage 7: Allesporenkaart (algemeen)
- Bijlage 8: Allesporenkaart (centrale zone)
- Bijlage 9: Advieszone
- Bijlage 10: Sporenlijst
- Bijlage 11: Vondstenlijst
- Bijlage 12: Fotolijst
- Bijlage 13: Referentieprofiel
- Bijlage 14: geplande werken

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem (INME20 PS – 2020E77 – Prospectie):

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/>